Ч. 61 (12.497). Львів, середа 19. березня 1930. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Дивна гра.

Упадок уряду і таємні його причини.

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 15. березня 1930

Нема, здається, такого наївного в Польщі публіциста чи політика, який справді повірив би, що господарка у Касах Хорих стала причиною упадку кабінету п. Бартеля ч. 5., що ендеція, „Визволене" чи „Пяст" задемонстрували своє обурення з приводу позбавлення ППС домени її впливів, чи — ще ясніше кажучи — дійної корови, та обдарування кількадесять, хай навіть кількасот, санаційно помальованих людців інтратними посадами. Занадто вже багато історій назбиралося за останні роки, аби акурат з приводу історії з комісарщиною у Касах Хорих і цілою господаркою полк. Пристора ставити руба питання про крізу уряду. Стільки інших справ у Польщі є прикріших, поважніших і голосніших, що далебі не міністерство праці, не полковницький міністр Пристор і не злощасні Каси Хорих спонукали сойм валити кабінет проф. Бартеля V. Колиж хто скаже, що завжди так діється, що малесьні бувають безпосередні причини великих наслідків і що польські хорі каси були тільки зачіпкою, якої пошукала собі опозиція у войовничому розпалі проти уряду; що сойм ударив по п. Присторові мірючи в п. Бартеля і тому зовсім правильно поцілив у цілий кабінет, а не в одно міністерство; іншими словами: що голосування у польському соймі у пятницю 14. березня 1930 було заздалегідь пляноване й обдумане — — то це теж абсолютно не відповідає правді. Так само, як ендеція і польські селянські партії були примушені голосувати за внеском ППС, так само сама ППС була примушена в ост. моменті роздувати свій внесок до значіння суду над цілою післятравневою системою правління. Коротко: внесок недовіря Присторові був внеском для паради, яку давно обіцяла і тому тепер не могла вже парляментарна репрезентація ППС відмовити своїм партійникам і робітництву. Але й на цій парадній ролі того внеску кінець. Ані міністр Пристор не був би дістав недовіря, ані тим паче не був би впав цілий уряд п. Бартеля, якби... якби не якась таємна гра, якої не ініціювала ППС і не провадив сойм.

Є виключеною річю, аби уряд не здавав собі справи, що навіть допустивши до появи внеску ППС на недовіря Присторові і не полагодивши цієї справи „по мирному", „у чотирі очі" з ППС, можна було спонукати ендецію і хадецію до „невтральности", а деякі польські хлопські клюби навіть до голосування вкупі з ББ. Але проф. Бартель нічогісінько в данному напрямку не діяв; він тримався зовсім гордовитої тактики полк. Славека, що краще бути „досконало ізольованим", аніж вести які-небудь „торги" в парляментарними клюбами. Замісць використати чудову нагоду непопулярної кампанії ППС, щоби соймову опозицію розколоти і поглибити ріжниці не лише поміж правицею і лівицею, але й унутрі самого „центро-ліва", голова ради міністрів на два дні перед голосуванням, не перебираючи всіх до купи послів вимішав в одному глечику, всіх до купи почастував епітетами ледащих і зарозумілих нероб і та непотрібів. Виступ проф. Бартеля у сенаті був справді величезною несподіванкою. Правда, те, що він сказав, було вже нераз у ріжних формах говорене і писане. І коли взяти буквальний текст його промови, то враження із холодно прочитаного далеко не таке, яке було у соймових кульоарах після виголошення усього того з сенатської трибуни. Але попередні розмови з марш. Пілсудським і президентом Мосціцьким, факт присутности в сенаті цілого кабінету ін корпоре, факт присутности на посольських лавках усіх лідерів соймового ББ з полк. Славеком на чолі, врешті спосіб виголошення промови, всі ті акцесорії надали виступові премієра Бартеля характеру великої і рішучої протисоймової атаки, характеру події величезного політичного значіння. Колиж цей характер промови премієра підкреслили негайні надзвичайні часописні додатки, а на слідуючий день ціла санаційна й опозиційна преса, премієр не тільки цього враження не стушував, але ще й скріпив його ще вище підшрубував настрій, складаючи різку й ядерну декларацію про солідарність з мін. Пристором. Що в такій ситуації мала діяти бідна ендеція і нещасне „Визволення" та „Пяст"? Не диво, що пропозиція лідера „Стронництва Хлопского" Домбського відіслати внесок ППС до комісії праці задля „мериторичного розгляду закидів проти п. Пристора", якої раньше були би радісно вхопилися ендеки, хадеки, „Пяст" і „Визволене", не кажучи вже про услужних жидів і німців, тепер пропливала, як незрозумілий дисонанс. п. Домбський, замісць зискати славу доброго тактика, має прикрий кацемамер, а премієр Бартель — лежить разом з мін. Пристором.

У цілій оцій історії аж надто слідна якась закулісова політична гра, яка змагала до упадку уряду — всупереч волі сойму і внескодавців! Чи цю гру веде лише проф. Бартель, чи може він сам не є у ній головною особою — це покаже вислід нинішньої крізи. Є такі, які впевняють, що п. Бартелеві досить було 10-ти тижнів повороту до влади, аби відчути непотрібну тугу за львівською політехнікою і тому скористав з нагоди „завернути на заздалегідь приготовані позиції". Інші пригадують, що чейже полк. Пристор не найшовся у кабінеті Бартеля випадково і що він виконав тепер давно призначену йому ролю: відчинити фірточку для повороту „полковників" до влади. Інші знову ворожать маленький дощ із великої хмари. Ми у ворожбицтво бавитися не будемо.

І. Кедрин.

За право до життя.

(Промова сенатора М. Галущинського на пленумі сенату при розправі над бюджетом міністерства освіти дня 12. березня 1930 р.)

(Продовження.)

Слід зазначити також про становище деяких угрупувань, котрі дійшли до того переконання, що в питаннях школи й освіти українського народу мусить прийти зміна, бо далі так, як досі, не може бути. Ці голоси можна назвати плятонічними, але я не думаю їх маловажити. Інакше назвати, як плятонічними не можу. Вистане пригадати, яке становище заняли навіть ці прихильні партії до внесків Українського Клюбу в соймі щодо сум на українські культурні, освітні і господарські цілі.

Польська шкільна політика від повстання польської держави полягає на заперечуванні нам права до нашої власної культурної творчости, не тільки в ділянці освіти і шкільництва, але й у всякій ділянці національного життя і буття. Український нарід має бути виключно пасивним консументом тих культурних цінностей, що їх творить для себе польське громадянство і польська педагогічна думка. Овид цієї думки звужений до власної національности й державности — виключно зі становища буття й історії польського народу. В наслідку цього мусить умерти у нас всяка радість з творчости. Нема мови про красу життя, створюється тільки ніби культурний понурий передсінок і змушується, щоби цілий живий нарід коротав у ньому своє життя. Це вже не є нищення нашого дорібку на полі шкільництва й освіти, про що ми досі завжди говорили і проти чого закладали горячий спротив. Тут маємо до діла з добре обдуманим пляном вбивання творчих сил, котрі живуть у поодиноких особах і цілих народах. У цій політиці є теж джерело нового регіоналізму, тієї особливої системи, котра деінде є доказом ріжноманітности і богацтва в духовій суспільній будові національної одиниці, а в нас має служити для розбиття народу на племена і роди, має нас завернути в передісторичні часи, щоб у дальшому ході при допомозі новітніх засобів поглотити в собі ослаблений аж до повної пасивности український національний орґанізм.

Під цим кутом думання, більше або менше видимим або укритим, іде дотеперішня одинацятилітня діяльність відновленої Польщі, для добуття нових внутрішніх територій коштом національних меншостей.

Недавно появилася нова книжка проф. Ст. Ґрабського: „Паньство народове". Проф. Ґрабський — один з найвизначніших ідеольогів національно-демократичного угрупування, хоче такого розвитку польської держави, аби вона з держави національностей стала національною державою. Перебудову польської держави бачить у тому, аби перенести політичні права в найважніших ділянках життя тільки на поляків (усунути горожан інших національностей), щоб запевнити польській стихії штучне представництво з національно-мішаних округ при помочі куріяльної системи, а врешті при помочі одномандатових округ. Критики проф. Ґрабського з противних таборів поборюють його думку ввести на кресах національні курії, себто голосування в польських і непольських колах, залежно від свобідного вибору одиниць, а це тому, бо „такий проєкт мусить дати безсумнівно фатальні наслідки всюди там, де населення не має ще взагалі ніякої національної свідомости, приневолюючи поліщуків, білорусів і інших „тутейших" до застанови, ким вони є і чи є поляками. Що за поле до відосередньої агітації!" — Отже істота справи і питання державного устрою не лежить у справедливому або несправедливому відношенні державної національности до меншостей, але в якомусь панічному страху перед питанням, яке може виникнути перед іншими народами: ким вони є і чи є поляками? Свої сподівання будують на найнижчому культурному стані одиниць апоміж цих народів, бо самі народи у своїй свідомости поступили вже так далеко, що такого питання не потрібують собі ставити.

В новітньому розумінні демократії є дійсне виховування громадянства до виконування громадянських обовязків і до відповідальности за них. Це виховання не може бути словесне, але мусить спиратися на практичному виконуванні обовязків кожної одиниці, як у родинних звязках, так у живій участи в ріжних суспільних установах примусового характеру, що випливають з істнуючих умовин, а також і в добровільно створених установах, котрі творить собі громадянство як цілість, або його поодинокі частини чи може угрупування. У всіх цих установах примусового чи добровільного характеру розвиток громадянського виховання майже замкнений для українського народу. Справа іде до гіршого, бо держава починає заточувати щораз ширші круги втягаючи під свій вплив, а навіть під контролю суспільні установи, добровільно створені громадянством. Стаємо свідками явища, як поволі за-

никає приватна ініціятива, як щораз більше звужується обсяг і можливість діяльности особистостей у цих установах, а на перше місце вибивається вплив бюрократичного чинника державної влади, котра полягає на одноособовости, або в кращому випадку суспільного чинника, але чужого національно для меншостей там, де цей чинник допущений до голосу.

(Продовження буде)

Харківський процес.

БІЛЬШОВИЦЬКИЙ АКТ ОБВИНУВАЧЕННЯ.

III. Українська автокефальна церква і „СВУ".

Далі акт обвинувачення твердить, що як тільки повстала „Сп. Визв. України", то заразже на першому засіданні її проводу виділено окрему комісію, зложену з пяти осіб, що мала кермувати діяльністю автокефальної церкви. На чолі тієї пятки стояв В. Чехівський. В акті обвинувачення читаємо про те такий цитат із зізнань акад. Єфремова: „За великий здобуток вважали ми заснування автокефальної церковної пятки, яку зорганізував Чехівський серед кол, близьких до автокефального руху. Коли педагогічна група мала впливати на маси через школу, то автокефальна церква мала туж таки роботу проводити з церковної катедри. Ми сподівалися, що в масах, не вважаючи на енергійну антирелігійну пропаганду, не згасла ще віра, що церква серед мас важить ще чимало й має прихильників, що священик на селі може богато зробити для розповсюдження ідей „СВУ"... „Способами впливу на маси мали бути легальні організації при церквах, як от сестриництва й брацтва, церковні хори тощо, до яких особливо намагались притягати молодь, як енергійніший і рухливіший елемент. Ті напівцерковні товариства мали привчати до організування, гуртування взагалі, а з другого боку, вони були вручні й з того погляду, що через них можна було проводити в масу певні думки, пускати ті чи інші лозунги"...

Священиками в автокефальній церкві були переважно люди певні, віддані для справи українського національного визволення, бо тільки таких до церкви і на ці становища приймали. Це своє твердження підтримує акт обвинувачення зізнаннями К. Товкача, який мав сказати: „щоби провадити політичну роботу в належному напрямку, підбирали таких кандидатів на священиків, які самі добре розуміли завдання церкви і не було потреби їх поучувати"...

„СВУ" розумів завдання церкви у своїй програмі так: „українська автокефальна церква, поки вона виконує культурно-національну місію серед мас, має користуватися допомогою та опікою держави, а її священодівчі деяким упривілейованим становищем серед службовців культів"... Так ставили там справу української автокеф. церкви в незалежній українській державі.

Якіж конкретні злочини крім наведених загальників закидує акт обвинувачення автокеф. церкві? Один одинокий злочин, а саме: коли в Київі українські кола дізналися про трагічну смерть пок. С. Петлюри в Парижі, тоді автокефальна пятка „СВУ" рішила під впливом Чехівського відправити панахиду за душу трагічно погибшого. Панахиду визначено на день 30 травня 1926 р. І тоді фактично її відправлено під фірмою панахиди за душу Івана Франка. В часі панахиди розкинено з хорів летючки. Про летючки зізнавав М. Павлушків, що мав їх укладати до спілки зі студ. Б. Матушевським.

На підставі всього повищого акт обвинувачення сформулував такі тези обвинувачення в цій справі: „Отже попереднє слідство виявило, що з перших днів свого виникнення УАПЦ була розгалуженням активних контрреволюційних організацій „БУД" і згодом „СВУ". Всі межі, що відокремлювали УАПЦ від „СВУ", були стерті. УАПЦ була за знаряддя контрреволюційної „СВУ" і провадила під її керівництвом готування куркульства для збройного повстання проти радянської влади".

IV. „СВУ" і її діяльність на культурному полі.

Акт обвинувачення твердить, що Українська Академія Наук була довгий час головним середовищем діяльности всіх контрреволюціонерів, які там находили не тільки притулок, але й легалізацію перед радянською владою. Єфремов, що був довгі літа віцепрезидентом Академії, робив усе можливе, щоби всі найвідповідальніші позиції в Академії обсаджувати людьми зі „СВУ". Він між іншим спровадив до Академії Ніковського, виєднав дозвіл на його поворот, залегалізував поворот і побут та приділив йому в Академії дуже відповідальне становище. В Академії так-же як в УАПЦ українські „контрреволюціонери" розвивали свою протирадянську акцію в численних випадках цілком легально. Радянська влада, твердить акт обвинувачення, довгі роки вірила всім робітникам Академії, ставилась до них жичливо тому, що вони, хоч і мали „контрреволюційне" минуле, то „заявили про свою льояльність і готовість співробітничати з радянською владою".

Свої твердження акт обвинувачення підтримує між іншим зізнаннями Гермайзе, Єфремова, Дурдуківського, Павлушкова, Черняхівського й Удовенка. Обвинувачений Гермайзе між іншим мав зізнати:

„Академічний острів у радянській державі мав своєрідну політичну екстериторіяльність. Люди почували себе в Академії ізольованими від суворої диктатури пролетаріяту, і оте політичне й антирадянське мимрення та шепотіння, що по інших установах давно вже вивітрилося, тут буйно квітнуло. Антирадянську екстериторіяльність в Академії ідеольогічно виправдували тим, що Академія — це є наукова установа, а для наукових установ не писаний і непотрібний радянський закон..."

Слідство мало виявити, що до Академії принято в часі між 1920 і 1924 р. 80 членів „Братства Української Державности". Кабінет Єфремова був місцем нелегальних сходин і зборів української „контрреволюції" зпід знаку „БУД" і пізніше „СВУ". Словом, українські антирадянські діячі, використовуючи ті можливости, які давали більшовики „для розвитку української національної культури", рішили використати УАН як місце для заснування свого штабу. Так наприклад на установчих зборах „СВУ" акад. Єфремов мав намітити пятку членів „СВУ" до „Комісії для редагування словника живої мови". Ця пятка і ввійшла до цієї комісії та скупчила біля себе самих українських національних шовіністів. Склад комісії від її заснування аж до процесу не змінився. На її чолі стояв Ніковський і перед виїздом за кордон і по своїм повороті до Київа. В тій комісії між іншим мали переховувати всі секретні документа „БУД" потім „СВУ" та всякі протирадянські проклямації. Співробітники комісії збирали також гроші на свої „контрреволюційні" цілі та фонди на утримання автокефальної церкви.

Ґрупа „СВУ" про те тільки й дбала, щоби на всі впливові становища в Академії проводити своїх людей. Особливу увагу зверталось на добір наукових аспірантів споміж молоді. Цією справою мав кермувати Гермайзе. Щоби належно впливати на політичну ідеольогію молодших співробітників Академії, зорганізували керманичі „СВУ" нелегальну установу т. зв. „Молоду Академію" в київській Академії, що використовувала всякі легальні можливости для гуртування в своїх лавах певних під національним оглядом молодих українців, ворогів радвлади. Члени „Молодої Академії" дуже часто пробирались за відповідними впливами туди, куди старим членам „СВУ" пробратися не вдавалось.

Німецькі націоналісти проти конференції в Газі.

На знак протесту проти принняття німецьким урядом умови в Газі німецькі націоналісти приготовляють велику маніфестацію та протестуючі збори в цілій державі. Перед памятником Бісмарка у Берліні націоналісти влаштували демонстраційний похід, який поліція з трудом розігнала.

Д-Р ІВАН БРИК.

Виховник народу.

(У 80-ліття Т. Масарика.)

(Докінчення.)

Тому радив своїм землякам замісць зітхати до славної минувшини, відкрити очі на дійсність, а пізнавши її, стануги до позитивної праці. Нарід, що бажає кращого завтра, може дійти до нього тільки власною напруженою працею, програмовою і систематичною, закладеною на обєктивно-науковому знанню і кермовану розумом. Інстинкти це сліпі сили, які не слід викликати, не підпорякувавши їх розумові, бо вони сліпі, не бачуть мети і до мети вести не можуть. „Світ стоїть і стояв на дрібній, систематичній, продуманій та постійній праці, а не на настроях".

Правдива любов народу проявляється не у патріотичних грімких фразах, бо тільки той любить нарід, хто не замикає очей на його недостачі і помилки, та старається усувати їх. „Любов мусить бути свідома". Можна знати недостачі людини, а прецінь її любити. Патріотизм часто виявляється негативно ненавистю до чужого, а чи ті, що ненавидять чуже, роблять багато для свого народу? Позитивна любов є чинна. Хто любить батьківщину, — мусить також знати, що саме має робити. Чинна любов це обовязок праці, щоби життя людини і народу піднести на вищий ступінь вартости і сили, зробити його кращим і правдивішим, глибшим і змістовнішим, доцільнішим і щасливішим.

Нарід, що втратив волю мусить узброїтися зброєю духа, зібрати усю свою моральну силу, стануги досконалішим і перейти у ряди передових робітників для здійснення що найкращих ідеалів людства. Через духове самоповищення і зєднання національних ідеалів зі змаганнями людства йти до осягнення національної мети. А та мета — це боротьба за політичну самостійність, бо нарід, що не хоче бути самостійним, не є нарід. Та самостійність сама не вистарчає, вона народу не втримає. Втримати самостійність зможе тільки моральний і освічений нарід. А боротися за своє право і шанувати людське право інших, це та гуманна засада, яка повинна стати основою праці кожного народу.

І тому так безоглядно руйнував Масарик те, що було зле, але одночасно будував. Острим ножем критики краяв хоре чеське тіло, але одночасно і лічив. Тому так скоро виступив проти гордощів народу, фальсифікатів — Короледворського і Зеленогорського рукописів. Тому виступив проти обвинувачування жида Гільснера в ритуальнім убивстві. Тому пятнуючи лиху господарку в громаді Праги, писав: „Як зможемо уладити й вдержати самостійну чеську державу, коли не вміємо господарювати там, де вже кілька літ маємо своє самоврядування. Для вдержання самостійности треба чесних, працьовитих людей".

Працьовитістю і наскрізь чесним характером повинні, по думці Масарика, визначатися особливо політики і провідники народу. Переконання й погляди, що не знаходять наукового обгрунтування, підповіджені чуттям або бажанням, це здебільшого пересуди, забобони, романтичні фантоми або пережитки минулого. Як не наукові й нерозумові можуть спричинити багато помилок і шкоди. Ніде так, як у політиці не мститься дилетантизм. Крім свого фахового знання вони повинні стати спеціялістами в ріжних питаннях державної політики, мусять мати основне знання політичних наук і соціольоґії, а крім цього і вироблений широкий світогляд та знання чужих мов. Тільки тоді можуть вони бути відповідальні за свої слова й діла; а на політиках лежить саме найбільша відповідальність.

Таким старався бути і Масарик сам. У споминах про його парляментарну діяльність читаємо: „Масарик належав до найпильніших членів парляменту. Якщо підчас засідання не було його в лавці, можна було напевно найти його в бібліотеці, або між журналістами. Він не часто промовляв, але коли промовляв, то мав велику авдиторію. На його промову в університетській справі явився в льожі найбільший тоді правничий ум, австрійський професор права д-р Йосиф Унґер. Запитаний про враження, сказав: „Масарик не є на своєму місці. Чого хоче він в тій палаті пересічних людей. Шкода його, його духа і його часу тут в парляменті. Хто тут зможе йому відповісти".

Цілий світ подивляє політичну зручність знання і талант міністра Е. Бенеша. Цікаво пізнати, як він приготовлявся до політичної праці. Студіює фільольоґію, а в 21 році життя їде на дальші студії в Париж. Брак матеріяльних засобів веде його до журналістичного заробітку, а відтак і до правничих студій. А попри те він постійно студіює фільософію, відтак науки політичні і соціольоґію. Переїздить на студії до Анґлії, Бельґії, Італії, Німеччини. Всюди старається пізнати і поглибити політичні, соціяльні, культурні і віроісповідні питання. Вертає на рідну землю в тим, щоби ще якийсь час працювати науково, фахово, а відтак після погрібної політичної підготовки і поширенням освіти щойно найскорше по 10 літах пробувати брати участь у практичній політиці.

Самозрозуміло, що Масарик ніколи не шукав популярности, бо не вмів і не хотів достроюватися до т. зв. загальної опінії. Він усюди говорив лиш правду і тільки правди шукав. Тому стягнув на себе ненависть й переслідування. Його називали зрадником, ворогом народу, чужим наймитом — навіть у той спосіб показували свій патріотизм, що собак називали іменем Масарика та кликали: йди, тікай з тієї святої землі, поки вона під тобою не провалилася".

І справді такі гіркі хвилі були в житті Масарика, що він задумував покинути рідну землю. Але лишився на місці на щастя свого народу, щоби „зреволюціонізуванням духа і серця" виховати молоде покоління, яке під проводом свого учителя доконало й доконує великого діла.

Чи священики є держ. урядниками, а їх платні державними платнями?

(Цікаве denоречення Найвищого Адміністраційного Трибуналу у Варшаві).

В суботу дня 15. березня ц. р. відбулася перед Найвищим Адміністраційним Трибуналом у Варшаві розправа на основі скарги о. каноніка Олександра Ковальського у Львові проти оречення Мін. Військових Справ у Варшаві, яким відмовлено йому признання емеритури як б. військовому куратові по причині, що о. О. К. дістає вже платню крилошанина капітули — а по думці ст. 3. обовязуючого емеритального закону з державного скарбу можна брати лише одну платню.

Позиваючого на розправі перед Найв. Трибуналом заступав пос. д-р Степан Біляк, адвокат в Городку Яг., який домагався ухилення заскарженого оречення, опираючися на постанові ст. 114. обовязуючої польської конституції та на основі конкордату, заключеного між Апост. Столицею та Польщею в Римі дня 10. лютого 1925 р., згідно з яким Церква є окремою для себе Корпорацією, а тим самим платні, які виплачує Епископат духовникам, не є державними платнями.

Відпоручник Генеральної Прокураторії у Варшаві, д-р Мантель, поборював те становище і намагався виказати, що платні, які дістає духовенство, є унормовані основами платень державних урядників, а тим самим — належить їх уважати державними платнями.

Після тих виводів сторін удався Трибунал на нараду, після котрої оголосив присуд, який пішов по лінії виводів д-ра Біляка і згідно з його внеском ухилив оречення Міністерства Військових Справ як незгідне з законом. В мотивах цього присуду станув Найвищий Адміністраційний Трибунал на слідуючому становищі:

Відмова емеритури для о. О. К. як бувшого військового австрійського капелянa із цеї причини, що дістає вже з державного скарбу платню каноніка, капітули є незаконна. Вправді ст. 3. обов. емеритального закона постановляє, що не можна брати з державного скарбу подвійного заосмотрення, але платні каноніка Капітули не можна уважати платнею з державного скарбу. Церква є згідно з постановою ст. 114. конституції окремою корпорацією — отже не є вона ані державною ані самоуправною інституцією. Хоча Епископат дістає грошовий ричалт з державного скарбу і з нього оплачує підлягаюче йому духовенство, то цей ричалт представляється на основі ст. 24, т. 3. конкордату, радше як відшкодування за забране державою церковне майно — отже є вислідом умови, заключеної державою і Церквою — а тому не має характеру платні в розумінню нагороди за службові чинитьби в користь держави.

Це правне становище Найвищого Адм. Трибуналу стверджує, що священиків не можна уважати державними службовиками, а їх платень державними платнями — що в наслідках мусить вплинути і на означення правного відношення духовенства до державної влади в користь духовенства.

Шпіонажа у Бесарабії.

У звязку з великою шпіонською аферою в румунській сиґуранці, про яку ми писали, сиґуранца перевела ревізію в селі Кривуленах над Дністром і підчас ревізії арештувала нотаря М. з цього села у хвилині, коли він човном перепливав на другий бік до большовиків. У нього найдено компромітуючі документи, з яких сиґуранца довідалась, що в шпіонську аферу вмішаний також підстаршина 7. полку Марзи і майор Весеніев. Коли сиґуранца прийшла арештувати цього майора, він почав стріляти з револьвера і тільки по довшій облозі сиґуранца здобула дім майора та арештувала його.

В Індії арештують.

Поліція відкрила в Бомбаю змову індійських націоналістів проти англійської влади. Досі арештовано 9 осіб, які призналися, що мали виконати замах на віцекороля Індії.

МИКОЛА ГОЛУБЕЦЬ.

Спадщина Василя Крижанівського.

Три роки тому помер серед нас, внаслідок безуспішної операції рака печінки, молодий маляр, співак і вояк Української Армії Василь Крижанівський. Набута чи унаслідження недуга розвинулася в нього внаслідок неймовірних експериментів, переводжених Покійником на власному шлунку, експериментів подиктованих бажанням обмежити функцію їдження до мінімум. Василь Крижанівський, що жив тільки мистецтвом і для мистецтва, прийшов до переконання, що в умовах нашої дійсности треба відвикати від їдження, щоби могти працювати й жити для мистецтва. Експеримент не вдався й молода, атлетично збудована людина від трьох уже літ відмежована від нас тяжким насипом сирої землі.

Помер Крижанівський без нащадків; як людина не залишив по собі дітей, як мистець не залишив по собі наслідувачів ні учнів. Зрештою щодо останнього, то він почуваючи себе учнем ...величньої Альма Матріс, якій на імя Мистецтво, і не мав в даному напрямі ніяких претенсій. Зате лишив по собі отсе, що бачимо, матеріял, з якого можна було скласти нинішню посмертну виставку.

У нормальних умовах така виставка повинна би бути безпосереднім відгомоном його передчасної смерти. У наших умовах мусимо вже погодитися з правдою, що краще пізно, як ніколи. Ми мусимо подякувати, що хоч і пізно, а все ж таки збогатили хроніку нашого мистецького життя одною немаловажною позицією, а нас самих — одним глибоким і з багатьох причин зворушливим переживанням.

Але ця посмертна виставка спадщини по Василю Крижанівському не є тільки висловом ...ного пієтизму приятелів до свого передчасно погаслого товариша долі й недолі. Вона є спробою підведення білянсу творчости Покійника, а як така, хоче й мусить запевнити Василеві Крижанівському місце в історії сучасного українського мистецтва. Це і є властиве завдання виставки.

Посмертна виставка. Чи розуміємо як слід зміст тих двох слів? Особливож цього прикметника „посмертна". Вимовність його страшна. Посмертна, то значить, що з виставкових імпрез, в яких Покійник приймав участь, є ця виставка **останньою**. Посмертна, це значить, що в доборі й зіставленні її експонатів, творець їх не приймав **ніякої** участи. Посмертна, це значить, що Василя Крижанівського, який три роки тому перервав свою працю, заскочила вона його, подібно як смерть **неприготованим** до прилюдного виступу, в половині або таки на самому порозі його нової дороги. Стільки глибокого змісту криє цей один прикметник „посмертна"! А коли характер **останньої** виставки Василя Крижанівського настільки виїмковий, то й наше становище до неї може бути те саме, що до чергових імпрез нашого живого й воюючого усіми людськими й технічними засобами мистецтва.

Перед нами білянс праці й творчости одного молодого життя, одної сильної й багатої індивідуальности. Тут на цих кількох стінах уявлено і з невідхильністю смерти **закінчено** останній етап життя Василя Крижанівського і в тому вся виїмковість такої виставки.

Крижанівський, як відомо, придніпрянець — прибився до наших берегів разом з тисячеголовою хвилею військової еміграції, що після воєнних злиднів й страшної трагедії розгрому, наповнила собою концентраційні табори інтернованих. Світова війна вирвала його з атмосфери Київської Мистецької Школи, українська революція поставила в ряди найкращих, найжертвенніших вояків Республики. Художня Школа в Києві, війна, революція, концентраційний табор і знову —поворот до мистецтва — Краківська Академія Мистецтв, самотна келія в „мистецькій віллі" на Ялівці біля Львова, хутір Луцьких в Янчині, шпиталь і могила на Личаківському цвинтарі. Отсе й усі біографічні дані, коли вже таких треба для тих, що прийшли глянути на посмертну виставку Василя Крижанівського. Але в убогих рамах цих біографічних дат яке багацтво внутрішнього життя, які могутні хвилі відбою і пробою творчої енергії, які високі лети пориву, здвигів і упадків! Ілюстраціями цього внутрішнього життя Покійника можуть послужити експонати виставки.

Ми бачимо їх трохи не в такому стані, в якому вони залишилися після Покійника. Пієтизм приятелів й вимоги товариської куртуазії привели їх до стану, скажім приличного, краще уложеного й пристосованого до добре вихованої публики.

Стан, у якому були вони в момент смерти їхнього творця, був далеко не такий. Уявім собі купу паперових й полотняних клаптиків, рульони заялозених рисунків, кілька дощинок й цілий магазин сирого матеріялу — дощок паперу, вапна, олію, фарб і т. п. Скирта зайвого, нецікавого мистцеві сміття і систематично упорядкований магазин матеріялів. Чи вас не вражає вимовність стану, в якому залишив Покійник спадщину по собі?

Те сміття, а з цього „сміття" власне утворена наша виставка, було нічим для Крижанівського, що найвище пройденим етапом, до якого задивлений у себе й перед себе мистець не прикладав найменшої ваги. Вся його увага, вся дбайливість була зосереджена на сирівці, на матеріяли, з яких мали щойно повстати мистецькі твори, твори гідні його таланту й творчої сміливости.

І тому так я, як і усі ті, що знали Покійника, певні в тому, що якби яка чудодійна сила підняла його з могили, то ця ангельська добра тиха й [illegible] людина, прийшовши тут попа-

З життя наших установ.

Союз Українських Приватних Службовиків Галичини (СУПРУГА).

Дня 16-го березня ц. р. відбулися XII. Загальні Збори Союзу Приватн. Службовиків. Є це професійна організація наших приватних службовиків і має велике значіння як для них самих, так і для наших громадських установ, у яких головним чином працюють наші приватні службовики. Тим самим ця організація може мати велике значіння і для нашого громадянського життя взагалі. Добра організація службовиків може дуже сильно вплинути на розвиток наших установ, а з другого боку достарчити нам тих активних і в наших умовинах незалежних громадських робітників, яких нам так дуже бракує.

На жаль наше громадянство, а зокрема наші установи, ба й самі службовики не доцінювали цієї організації і ще тому рік СУПРУГА був полем експериментів, які йшли явно на шкоду нашій народній справі. Щойно ті експерименти невідповідальних людей звернули увагу громадянства на цю організацію і перед роком національно думаючі члени організації взялись за направу нездорових відносин в організації. Управа організації перейшла в руки людей, які подавали надію, що приноровлять працю організації до завдань і вимог нашої народньої справи.

За останній рік СУПРУГА зробив значний поступ у цьому напрямі. Але й у тому році не вдалось йому ще стати на висоті завдання й позбутися деяких нездорових личин, які відбилися в органі СУПРУГА — „Службовику" у формі нефортунних статтей і заміток про наші установи й т-ва як „Рідна Школа", „Просвіта", „Сільський Господар", „Ревія, Союз Укр. Кооператив". Ці статті й замітки зовсім непотрібно і зі шкодою для організації внесли непорозуміння між членів організації-службовиків і настроїли неприхильно до організації наші установи.

Останні Загальні Збори виявили дуже наглядно, як шкідливо впливають такі нерозважні вчинки на розвиток організації. Це виявилось болючим місцем організації і не дивно, що в цьому напрямі пішла вся дискусія над справозданням управи за минулий рік. Але це власне й було доказом, що організація йде до свого повного оздоровлення і в скорому часі займе вповні заслужене місце в нашому громадському житті.

Останні Загальні Збори СУПРУГА пройшли спокійно, а наради мали ще хоч і доволі хаотичний, то всеж річевий характер. Змінено статут організації в напрямі її розбудови в цілому краю, принято низку постанов чисто професійного характеру, а зокрема про забезпечення службовиків на старість і на випадок смерти, та вибрано нову управу організації. Зборами проводив енергійно та вміло п. Цмайло-Кульчицький.

Головою СУПРУГА вибрано на цей рік п. Льва Ясінчука з „Рідної Школи". До управи вибрано пп. д-ра Карла Коберського, д-ра Ярослава Олексишина, Олексу Черника, д-ра Матюшенка, Евстаха Мурина, Максима Брилинського, Юліяна Галяревича, д-ра Богдана Гнатевича, Льва Петрушевича, Коцюмбаса (з Маслосоюзу) і д-ра Матвія Стахова. Заступниками вибрані пп.: Захар Рудик, Гриць Гладкий, д-р Петро Палійчук, Олександер Карпинський, Василь Софронів-Левицький і Петро Петрик. До контрольної комісії увійшли пп.: Іван Грабар, Василь Ольховий, Михайло Лазорко, Микола Капуста і Витковицький (з Маслосоюзу).

До управи СУПРУГА війшли службовики-представники ріжних наших поважних установ. Між постановами Заг. Зборів є між іншим постанова, щоби в органі СУПРУГА не порушувати справ, які відносились би до якоїсь установи, без порозуміння зі службовиками даної установи. Це повинно нарешті переломати деяке упередження ріжних установ до СУПРУГА, вплинути на прихильне відношення всіх наших установ до цієї організації, а вже безумовно повинно згуртувати всіх наших службовиків у своїй професійній організації. Бо це, як кажемо, є не лише в інтересі службовиків, але й в інтересі нашої загальнонародньої справи. *(Г.)*

На живий театр.

Акція станиславівського жіноцтва.

Дня 13-го ц. м. помістили ми інформації про похвальний і подиву гідний почин „Товариства українських жінок" у Станиславові, що взяло в свої руки керму постійної місячної допомоги нашому найкращому театрові ім. Тобилевича. Не задовольнившись акцією в самім Станиславові, це товариство вислало три свої делегатки на три дні до Львова, щоби аналогічно до пляну праці початої на місці, вжити таких-же заходів у Львові.

Дня 15-го ц. м. згадані делегатки зібрали параду спільно з представницями львівського жіноцтва, якому близька наша театральна справа, і на цій параді одноголосно рішили скласти у Львові окремий ширший комітет пань (приблизно 30 осіб), які поділили би весь Львів між собою на райони і що місяця збирали скромні добровільні жертви. Кожна група цих пань матиме легітимації від „Кооперативи Укр. Театр" у Львові і декларації для охочих, що зобовязуються складати щомісяця по 1 зол. або 2 зол. на наш живий театр. Завданням членів комітету щомісяця відвідувати декларованих жертводавців. Призбирані фонди будуть передавані „Кооперативі Укр. Театр" у Львові, яка знову від себе перешле їх щомісяця комітетові „Т-ва Українських Жінок" у Станиславові для поділу між наших артистів.

Перші ширші сходини львівських пань, що раді би допомогти в цьому культурному ділі відбудуться дня 22-го ц. м. в год. 6. веч. у салі Т-ва „Просвіта", Ринок 10., II. пов. На них запрошує комітет не тільки ті, що дістали запрошення, але також усі ті, невписані покищо на листу, що добровільно хотять узяти на себе нетяжкий, а такий важний, обовязок для єдиної доцільної піддержки нашого театру.

Харківський процес у радіо.

В суботу чути було у Львові в радіо уривками зізнання деяких обвинувачених у харківському процесі. Але дивна річ, що в суді „української соціялістичної держави" та ще в такому маркантно політичному процесі питання обвинуваченим ставлять у російській мові. Саме в суботу біля 4. год. попол. чути було виразно слова провідника трибуналу (голови суду) до обв. Чехівського: **„Предупреждаю вас, гражданін Чеховскій"...** Так то в „незалежній, українській державі" стоять на сторожі прав української мови, ще й до того в чисто українському процесі, найвищі достойники радянського українського (о ironie!) судівництва!!

Бурхливе засідання німецького парляменту.

Підчас другого читання закону про охорону республики у німецькім парляменті прийшло до бурхливих сцен. Соціялісти і комуністи протестували проти масових арештувань, а націоналісти висували арґумент, що в самій Пруссії комуністи за рік ранили 300 поліцаїв а 14 вбили на смерть. Виступи опозиції довели до цього, що кількох комуністичних послів виведено силою із салі нарад.

Напруження на Балкані.

Болгарська преса пише, що останні атентати комітаджів дуже напружили сутацію на Балкані. У Софії панує занепокоєння, тому, що югославянський уряд домагається розвязання всіх македонських організацій у Болгарії й арештування провідників македонського руху. Провідник македонців Михайлов заявив, що македонці мусять уживати терору, тому, що Союз Народів навіть не звернув уваги на всі просьби македонців признати й берегти бодай їх права меншости у Югославії. Пасивність і байдужість Союза Народів осмілила сербів так, що вони здавили все македонське національне життя і тому на терор відповіли македонці терором зі свого боку, щоби звернути увагу світа на своє положення в Югославії. Болгарська преса пише, що уряди Анґлії та Франції інтервенюють у цій справі в Білгороді.

Ситуація в Індії.

Останні випадки в Індії вказують виразно на те, що Ґандієві не вдається вдержати визвольного руху в рамах безкровної боротьби й пасивного спротиву і що всяка боротьба получена з акцією та кровю. В околицях Бомбаю залізничі робітники підчас страйку вбили двох анґлійців, а міліція поранила 15 робітників. Анґлійці арештували бурмістра Калькути Сенґуйта за солідарність з націоналістами.

З Льондону повідомляють, що анґлійський уряд дав віцекоролеві Індії інструкцію не допустити до арештування Ґандія, а тільки паралізувати його акцію всякими способами. Сіль, яку Ґанді думав добути з моря, й дохід з неї вжити на цілі пропаґанди, буде сконфіскована анґлійською владою.

З мистецького життя.

Відкриття посмертної виставки творів пок. Вас. Крижанівського.

В неділю, 16. березня в 12 год. в полудне відбулося в салях Українського Національного Музею при вул. Мохнацького святочне відкриття посмертної виставки творів талановитого мистця-маляря Василя Крижанівського. З признанням треба ствердити, що на виставку явилось надсподівано богато львівських громадян. Цим разом салі Нац. Музею були для відвідувачів за тісні.

Виставку відкрив директор Національного Музею д-р Іл. Свєнціцький короткою промовою, в якій присвятив кілька теплих слів памяти талановитого покійника, що при довгих студіях памяток нашого давнього мистецтва в Націон. Музею віднаходив себе, своє національно-мистецьке я. З черги промовив п. Мирон Луцький від гуртка приятелів покійного та ініціяторів і реалізаторів цієї виставки. Промовець дав гарну сильветку покійника, як людини і мистця. По нім виголосив добре підготований реферат про мистецьку спадщину пок. В. Крижанівського ред. М. Голубець. Його реферат друкуємо у фейлетоні. По цім учасники почали оглядати експонати.

Виставка міститься в двох кімнатах. Фахові пояснення до виставлених творів давав проф. артист Осіньчук Михайло. Пригадуємо, що виставка буде тривати до 6 квітня ц. р.

З судової салі.

Майор Рильський перед перемиським судом.

Девятого дня розправи лікарі, знавці судової медицини, зокрема лікар проф. д-р Сєрадзкий

лаб у таку лють, що всі ті експонати в одну мить злетілиб із стін, а ми, аранжери й відвідувачі виставки, не зналиб куди тікати.

Це є певне, і в цьому мусимо покласти основу характеристики посмертної виставки Василя Крижанівського. Коли хочете, то можемо порівняти Покійника з геніяльним актором, якого підчас підготовки в ґардеробі до виступу, заскочила нетерпляча публика, силою витягла на сцену й примусила грати, заки він приготовився, заки зумів сконцентрувати свою увагу й енергію для великого підбою.

Але трудно, — смерть, що в відношенні до Василя Крижанівського прийняла на себе ролю тої нетерплячої публики, поставила нас перед доконаний факт невідкличного закінчення мистецької карієри Покійника, а ми опинились у становищі рішуче небажаних інтрузів у його лябораторії.

Супроти доконаних фактів нема відклику. Отже ми, стоячи в обличчі спадщини по Крижанівському, мусимо власне тільки стверджувати факти.

Перший і найсутніший це той, що Крижанівський був виімково талановитою й багатою індивідуальністю, якої творчість виросла на підвалинах високої мистецької освіти, вродженої культури й придбаної техніки. Хто гляне на його акварелі, усі ці мініятурні композиції з цизельованим рисунком, веселковим кольоритом і строгою композицією, переконаєтьси, що в моїх словах немає й тіни, хочби надгробного компліменту.

Другий факт це те, що Крижанівський навіть будучи в такій мертвій і нетворчій атмосфері, якою пересичені шкільні салі Краківської Академії, навіть в обличчі платного й вмудьгованого моделя умів відбігти від мертвеччини шкільного акту, здіймаючись від нього до вершини мистецького твору — без огляду на те, чи захопився припадковою лінією руху моделя чи по свойому інтерпретував гру світла на поверхні його тіла. Маємо тут кілька „актів" саме того нешкільного, а суто мистецького характеру. Опанувавши усі техніки і роди сучасного рисунку й малярства, почув себе Крижанівський настільки сильним і багатим, щоби закинути барокове багацтво форми й фарби і піти шукати синтези мистецького вислову в максимальному упрощенні не тільки засобів, але й форм. Що йдучи тою дорогою зустрівся з Византією, Асирією чи примітивом, нема диготи. Але я думаю, що ця зустріч була в рівній мірі самозрозуміла, як переходова. Перед ним стала принаблива мета, оживити дотепер мовчазну лінію ритмом музичної композиції, яка мусіла бути ясна, мельодійна і тому упрощена до основного, вінчального й провідного мотиву.

Від багацтва форм, від ювілерського цизелювання рисунку й емалієвого кольориту його акварель, в яких так часто приходить до слова поневільний вплив Врубеля, до спартанської простоти лінії його передсмертних композицій, дорога страшно далека, наїжена спокусами легкого ефекту й перепонами в формі нерозуміння, очеркуваного публикою як дивацтво. Крижанівський пройшов ту дорогу побідно, значить дійшов до місця, з якого його творчість мала право засягти нові овиди й може отворити непрочувані дотепер розвоєві можливости. Для цього він з такою муравлиною запопадливістю збирав сирівці й полотно, ґрунтував дошки і приладжував вапно та олії, але в його тиху лябораторію вдерлася смерть, відірвала його від праці й показала нам в трагічному перекрою душу творця, що лебединою піснею витає нас із стін оцієї посмертної виставки.

ствердили, що положення тіла Рильської і рана в голові вказують на те, що тут мається до діла з убивством а не самовбивством. Хоч в руці Рильської по її смерти був револьвер, то уклад пальців вказує на те, що револьвер вложено в руку Рильської по її смерти.

Свідок, капітан Ведецький, свояк Рильської зізнає, що все вважав майора авантюристом і людиною брутальною.

Між прокуратором й оборонцем д-р Ляндавом прийшло до гострої виміни думок, яка скінчилась тим, що прокуратор обвинив оборонця в зневазі суду, а д-р Ляндав заявив, що витягне зі слів прокуратора поважні консеквенції. Була також гостра контроверсія між оборонцем і свідками, після чого розправу перервано.

У понеділок зізнавали на обставини переведеної розправи в Золочеві: адвокат зі Золочева д-р Мушинський, суддя Штерн і прокуратор. Бувш. управитель маєтку Рильської Поплавський зізнав, що наймичка Заранська оповідала, що майор Рильський дав їй бальончик, щоби дала понюхати Рильській та щоби при цьому вколола Рильську в околицю серця. До тих зізнань не привязують великої ваги, бо стверджено, що Заранська була свого часу на Кульпаркові. Опісля оборона старалася виказати проблематичність віродостойности зізнань св. Война, бо він запитаний, на кого може покликатися, що його бачили біля місця злочину, давав неясні відповіди: каже, що бачили його хлопці, а які хлопці, не вміє пояснити.

Процес за дефравдації в „Орбісі".

Перед львівським окружним судом почалася в понеділок розправа проти акціонарів і директорів „Орбісу" Куснерського Здзіслава та Матайової Олени, обвинувачених у спроневіренні грошей, зібраних із продажі залізничих білетів, а не переданих держ. касі. Крім того обвинувачений є Дуткевич Йосиф, урядовець мін-ства комунікації, що свідомо затушовував справу, та директор департаменту Марковський, що помер заки ще цілу аферу викрили. Надужиття викрито в березні 1928., а доходять вони до 7,068.334 зол. Обвинувачені за ті гроші оснували собі бюро реклями, автобусове підприємство та фабрику акумуляторів. Всі обвинувачені не почуваються до вини. Кусперський старається доказати, що не лише не крав грошей, але за його дирекциї „Орбіс" покрив давніші недобори. Обвинувачує прокуратор д-р Городинський, боронять: д-р Перацький, д-р Батицький та прок. Ґіртлер (відомий обвинитель із українських і комуністичних процесів), що після того, як пішов на емиритуру, посвятився адвокатурі та вчора вперше виступив у судовій салі в тім характері. З рамени ґен. прокураторії слідкує справу радн. Заяць, від залізн. влади радн. Колодзей та делеґат мін-ства комунікації.

Смертний присуд в Чорткові.

У суботу, 15. березня перед судом присяжних у Чорткові відбулася розправа проти Йос. Козачка, хлібороба з Вербівця (пов. Теребовля) за злочин убивства, доконаного на цілій своїй рідні, а то шість осіб: батька Івана, сестри Теклі, другої сестри Анни (зам. Якимишин), її чоловіка Дмитра Якимишина та їх двоє дітей: Івана і Степана. Причиною страшного вбивства була земля. Жінка Івана Козачка, а мати обвинуваченого й Теклі й Анни записала своє майно по половині чоловікові Іванові та дочці Анні Якимишин. Тимчасом наслідком невиясненої досі помилки все заінтабульовано на Анну Якимишин. Іван Козачок, коли довідався про те, став процесуватися з дочкою за половину спадщини. В березні 1929. обв. Йосиф Козачок вернув із війська та мешкав при батькові й сестрі Теклі, а від сестри Анни бокував. Дня 6. серпня 1929 р. мав відбутися шлюб Теклі. Та вже 5. серпня над раном люди найшли в хаті Козачків шість трупів, згаданих угорі осіб. Переслуханий Йосиф Козачок зізнав підчас вступного переслухання, що нічого не знає та що як лише пробудився, побачив себе серед трупів. Був певен, що підозріння впаде на нього, тому закопав трупа шурина Дм. Якимишина, щоби влада думала, що вбивником є саме Якимишин і що він кудись утік. Обв. Йосиф Козачок, 23-літній парубок, зізнав нібито Якимишин ударив сокирою його батька, тоді обвинувачений вирвав сокиру та вбив нею на місці шурина Якимишина. Хто вбив решту родини обвинувачений не знає.

В тій справі відбулася вже одна розправа, яку відложили для ствердження умового стану обвинуваченого. Знавці ствердили, що обвинувачений є здоровий на умі та відповідає за свої вчинки, тому відбулася нова розправа. Всі питання щодо вини обвинуваченого затверджено 12 гол. присяглих суддів і трибунал засудив обвинуваченого на кару смерти (шибеницю). Оборонець д-р Штернберґ зголосив касацію.

Ствердження фальшування виборів перед Найв. Судом.

Справа пятого мандату УНДО в тернопільському окрузі.

(ік) Сьогодня відбулася в Найвищому Суді розправа над протестами проти виборів з округи 54. Тернопіль-Копичинці. Протестів було пять. Один зі Стронництва Хл., а чотири виборців 18-ки. Найцікавішим був протест д-ра Якимчука і Василя Бачинського, уповноваженого і його заступника з листи ч. 18. на цю округу. Протест закидав неправильности у ставленні вислідів у місцевих комісіях і в комісії окружній. Головним закидом цього протесту, що уповноважнених листи число 18 не запрошено на засідання окружної комісії, на якому списувано висліди місцевих виборчих комісій, а закликано їх лише на засідання, на якому оголошено остаточні підсумки виборів і поділ мандатів. Згідно з тим вислідом листа ч. 1. отримала 108.579 голосів: 4 мандати, листа ч. 18 — 133.910 голосів і також 4 мандати. Два інші мандати дісталися як відомо один сіоністам, один радикалам. Заступник протестуючих Якимчука і Бачинського адвокат посол д-р Блажкевич покликався на виборчі акти, що в обводі ч. 3. Збараж (Збараж і Чагари) дописано на листу ч. 1. безправно 200 голосів, так що замість 176 голосів, появилося на тій листі 376. Однак головний заміт д-ра Блажкевича торкався виборчого обводу ч. 17. повіт Копичинці гром. Чорнокінці Великі. Д-р Блажкевич доказав, що в цій місцевости листа ч. 18. дістала 1063 голосів, а листа ч. 1. — 151 голосів. Тимчасом комісія у списках окружної виборчої комісії, в рубриці голосів відданих на ч. 1. фіґурує цифра 1063, а на ч. 18. — 151. Ця ріжниця 912 голосів рішила про признання листі ч. 1. четвертого мандату на некористь листи ч. 18. Уповноважений протестуючих д-р Блажкевич звернув дальше увагу, що відповідне місце є вишкробане, значить, пересунення голосів не відбулося випадково, лише зі свідомої тенденції. Предсідник трибуналу негайно придивився цьому місці крізь побільшаюче шкло. Прокуратор признав слушність твердженню д-ра Блажкевича, що в підсумках голосів що до виборів в Чорнокінцях Вел. послідував факт фальшування. Признав дальше, що пересунення голосів було рішаюче для поділу мандатів і тому прилучився до внеску, щоби уневажнено четвертий мандат листи ч. 1., а признати важність мандату кандидатові на пятому місці з листи ч. 18. Найвищий Суд заповів проголошення присуду на 31. ц. м. З огляду на однозгідність погляду прокуратора і заступника скарги не підлягає сумнівові, що 4-тий мандат одинки буде уневажнений і буде признаний пятий мандат УНДО. Стратив би мандат пос. Воевода, а до сойму увійшов би п. Матвій Яворський з Підгаєць. Однак не є виключене, що Найвищий Суд взагалі уневажнить вибори в тернопільському окрузі. Викриття, яке зробив д-р Блажкевич викликало справжню сензацію. Після того розглянено виборчі скарги що до округи число 55. (Золочів-Бережани). Всі скарги суд віддалив і вибори затвердив.

НОВИНКИ

— З днем 1. квітня ц. р. здержуємо висилку часопису всім тим П. Т. Передплатникам, що до цього речинця не вирівняють залеглостей за передплату.

— **Голодівка політичних вязнів у Самборі.** Пишуть нам: Політичні вязні самбірської тюрми рішили приступити в понеділок 17. ц. м. до голодівки, щоби добитися м. ін. спільного проходу й поліпшення харчу.

— **З приводу смерти Ф. Федорцева** зложили в редакції „Діла" заяву співчуття „Український Педагогічний Інститут ім. Драгоманова" в Празі, а п-ні Блянка Баранова 15 зол. замість квітів на могилу Покійного на „Т-во письм. і журналістів" у Львові.

— **Музично-літературний Вечір Червоної Калини** відбудеться в Станиславові дня 22. ц. м. У програму вечора входять найновіщі твори наших композиторів у виконанні п. Нестора Ніжанковського, співачки І.Синенької-Іваницької та твори молодих письменників: М. М. Мельника, Ю. Шкрумелюка, Р. Купчинського, В. С. Левицького, Ол. Бабія і Меріяма-Лужницького. У вечорі візьмуть участь рецитатори: пп.: О. Кривіцька, М. Левицька та А. Фіголь. Цей вечір є повторенням музично-літературного вечора влаштованого у Львові з нагоди гостини поета Олеся.

— **Процес Мацьківної.** Уже устійнено, що перед квітневою каденцією пр. суддів відбудеться розправа проти лікарки Мацьківної за вбивство д-ра Телішевського.

Кріза уряду продовжується.

(ік) Сьогодня в полудне президент держави приняв маршала сойму Дашинського і марш. сенату Шиманського. Розмова торкалася димісії уряду, яка має бути протягом найближчих годин принята. Марш. сойму Дашинський предложив президентові стан справ у соймі, а саме, що чекається полагодження поправки сенату до бюджету, в справі бувш. мін. Чеховича, затвердження додаткових кредитів за минулий рік і закон про польську національну культуру, врешті ратифікація деяких законів і тому висловив надію, що кріза уряду не буде тревати довго.

Пізно вечером подано до публ. відома декрет президента, що димісію кабінету прем. Бартеля принято.

Підписання польсько-німецького торг. договору.

(ік) Сьогодня пополудні в президії ради міністрів у Варшаві підписано польсько-німецький торговельний договір, який закінчив митну війну, котра тревала від половини червня 1925 р. Договір підписали з польської сторони голова польської делеґації міністр Твардовський і німецький посол у Варшаві Равшер.

— **Арештування.** Дня 15. ц. м. вечором у Львові арештовано студента торговельного курсу Володимира Кожухівського, в домівці якого переведено ревізію. Причина ревізії та арешту невідомі.

— **Закриття вистави гуцульського мистецтва.** Дня 16. ц. м. в салі Промислового Музею у Львові відбулось урочисте закриття гуцульських мистецьких виробів. На урочистість закриття вистави явились між іншими станиславівський воєвода Клюковський, бурмістр Станиславова Хованець зі жінкою і не знати пощо явився посол ББ Недзвєдзький. Преса польська як і жидівська присвятила цій виставі кільканацять статтей.

— **Злодії знову усипляють пасажирів.** У поспішнім поїзді Краків-Познань злодії приспали при помочі диму з папіросів інж. Соботу з Нового Торгу і забрали в нього кількасот золотих, а в його товариша подорожі, покищо невідомого імени вкрали 10.000 золотих.

— **Бійка арештованих.** Поліція у Баворові в Тернопільщині арештувала Осипа Астмана і Володимира Засібняка та Івана Цьолка за крадіж, яку ці арештовані виконали спільно. Підчас переслухання на постерунку Засібняк ратуючи себе, засипав своїх товаришів і всю вину звалював на них. Це так обурило Івана Цьолка, що він вхопив поліційний кріс і вдарив ним по голові Засібняка й поважно поранив його. Колиб поліціянти не були вирвали кріса із руки Цьолка, то він був би поклав свого товариша на місці.

— **Син чудотворного рабіна жениться.** Рабін у Белзі Рокеах славний із своєї „чудотворности", має глухонімого та малоумного сина. Цей синок чудотворця кілька літ лікувався у віденськім заведенні для глухонімих, а тепер порішив оженитися. І на днях у Белзі відбулось весілля рабіневича із одною сиріткою, яка вийшла за нього заміж тому, що ніхто інший з нею не хотів женитися. Весілля тривало цілих 7 діб, а участь в ньому взяли цілі сотні синів Ізраїля.

— **Ріжні вісти.** Астрономічна обсерваторія у Флягштафі (Арізона) відкрила девяту планету соняшної системи, яка має свій шлях поза шляхом Нептуна. — В Неаполі утворилось товариство, яке будує окрему дорогу для автомобілевої комунікації між Неаполем і вершком Везувія. — У Ґраці скажена собака вкусила Карла Ріґля, який занедужав також на скаженину. — У своїх добрах у Ліссі в Чехії помер князь Рудольф Фердинанд Кінський, який був жонатий із ґрафинею Вільчек. Він був славний, як великий спортовець. Його брат займав поважне становище на дворі Франц Йосифа І. — В Ополі арештовано двох німецьких старшин під замітом державної зради. — В югославянськім місті Ільоку на масковім балі прийшло до кривавої бійки, в якій було 16 осіб поранено револьверовими кулями. — У Бразилії вибрано нового президента Юлія Престаса. — Льорд Бальфур тяжко занедужав і лежить під опікою лікарів у Льондоні. — На днях у Кабулі розстріляно 52 б. вояків Габібули. — В Александрії в Румунії підчас віча була бійка лібералів і їх противників, у якій поранено 7 румунів. — Велика пожежа збіжевих шпіхлірів у Ботошанах у Румунії спричинила шкоду на 30 міліонів леїв. — „Адеверул" подає, що в околицях Києва появилась нова повстанча ватага.

— **Роковини смерти Ґарібальдія.** Фашистівська партія розпочинає підготовчу працю для влаштування величавого державного свята з нагоди 50-літніх роковин смерти Ґарібальдія.

який здобув Італії свободу, й обєднав італійські землі. Ці роковини припадають на 1932 рік. Фашисти приготовляють велику прогульку членів своєї партії на острів Капрера, де Гарібальді жив на старість і де помер. На Янікулюмі будується памятник Аніти Ґарібальді, жінки героя, яка брала участь у визвольній війні.

Дописи.

БЕРЕЖАНИ. (Аматорська вистава). Дня 12. ц. м. ґімназійна молодь утраквістичних відділів дала виставу „Верховинців". Про саму гру та добір песи зайва річ розводитися, бо гра як на аматорів випала бездоганно. Декорація та костюми в загальному були незлі, гільки не мило вражала комбінація строїв (позичено їх з польської вистави, так, якби не було краших у нашій театральній кооперативі). А саме: вишивана сорочка з одного і закопянський сердачок з топірцем з другого боку, або сині чи червоні шараварн — і ґуральський сердачок та капелюшок з паперовою биндою. Вистава ця відбулася в роковини Шевченківських свят. Зазначити треба, що в м. р. Шевченківських вечерниць ґімназійна молодь не давала. Чи в цім році буде інакше — побачимо. Вертаючи до самої вистави, треба признати, що як молодь, так і пп. режісери мусіли над нею доволі напрацюватися. Та чи не краще було цю працю та енерґію повернути на приготування саме Шевченківського свята?

Обсерватор.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 17. березня п. р.: за масло експортове солене пріма по 5·30 зол., за масло несолене бльокове 5·20 зол. за кільограм; за літру молока 0·34 зол.; за літру сметани 1·80 зол.; яйця копа 6·00 зол.

Тенденція цін масла сильно знижкова, тенденція цін яєць вичікуюча.

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ:

„Більшовик України", політико-економічний журнал ЦК КП(б)У. Пятий рік видання. Ч. 3. Харків. Державне Вид-во України. Зміст: Передова; С. Косіор: Про масову колективізацію, ліквідацію куркуля як кляси і чергові завдання партії; Г. Ґлезерман: Проблема рівноваги в концепції т. Бухаріна; І. Файнберґ: XI. конґрес комуністичної партії Анґлії; Л. Величко: Американська криза; К. Данилович: Боротьба сільського пролетаріяту та селянської бідноти на Західній Україні; С. Наворський: Друга гааґська конференція і німецькі репарації; М. Логвин: „Кредит для селян".

„Pracownik Drzewny", organ Związku zawodowego urzędników przemysłu drzewnego. Lwów, luty 1930. Rok VI. Nr. 2.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Вівторок, 18. березня, год. 7·30 веч. „Паяци" і „Шехерезада". Гостинний виступ тенора Манна. Ціни знижені.

Малий Міський Театр:

Вівторок, 18. березня, година 7·30 веч. „Справа Якубовського", ціни знижені.

Театр ревії „Тонґ" — в салі кіна „Кольосей":

Вівторок 18. і середа 19. березня „Тут найдеш мужа". — Дві вистави: год. 7·30 і 9·30 веч.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма Співаючий сміхун (Ол. Джолсон) „Любові сучасної дівчини" (Колін Мур).
КАСІНО: Манолеску (Мозжухин).
КОЛЬОСЕИ: На слідах злочинця. Діточа республика.
ЛЕВ: Культ тіла.
МАРУСЕНЬКА: Шукаю чоловіка. Веселий вдовець.
ОАЗА: Злодій з Баґдаду.
ПАЛЯС: Звукова фільма: „Мельодія сердець" (Віллі Фріч, Діта Парльо, циганські пісні Янчі Бальоґа).
ПАН: Чотири чорти.
ПАСАЖ: Криваві сліди (II. часть Тарзана). Американська комедія. Ґомонтів тиждень.
ПРОМІНЬ: Дощ рож або життя та чуда св. Тереси.
СІНЛЕВЕ: Пімщена обида (Конрад Файдт).
ФАТАМОРҐАНА: Шопенове кохання та сльози.
ХИМЕРА: Гра пристрастей.
УТІХА: Моряк солодких вод. Золота фарма.

Програма радіо.

Вівторок 18. III. 1930

ЛЬВІВ: 11·58 Сигнал часу, 12·05 Концерт грамофонових плит; 17·45 Пополудневий концерт (з Варшави) 18·45 Всячина, концерт грамофонових плит і програма на найблизший день, 19·00 Святочна академія, зорґанізована упр. Львівського Кола Т-ва Військового Знання для вшанування іменин марш. Пілсудського (промова ген. Поповича), 19·06 відігр. держ. гимну, предекція майора д-ра Липинського, 19·35 Спів льв. хору офіцерів резерви. 19·43 Концерт дутої орхестри 40 пп., 20.00 Принагідний концерт (із Варшави), 21·00 Святочна відозва з 36 п. п. в Варшаві, 21·30 Концерт із Варшави, комунікати з Варшави.

Середа 19. III. 1930

Варшава (1411,7) 15·00 Військовий концерт. **Краків** (312,8) 17·45 Концерт з Варшави. **Гельсінґфорс** (221) 18·30 Опера. **Ляйпціґ** (259) 19·35 Концерт радіорхестри. **Льондон** (356,3) Рецітаeasy на клявікорді. **Берлин** (418) 21·10 Арії й дуети (баритон Корнеліс і Бронґест). **Лянґенберґ** (473) 20·00 Вечірня музика. **Праґа** (487) 19·05 Легка музика. **Мілано** (501) 17·00 Музика з Турину. **Брюссель** (509) 21·15 Концерт радіорхестри. **Відень** (516,3) 20·00 Чеський вечір. **Рига** (525) 19·03 Слуховище. **Мюнхен** (533) 16·30 Скрипковий реціталь. **Будапешт** (550) 20·15 Вечір Бетовена. **Ленінград** (1000) 16·00 Орхестра. **Харків** (1304) 18·30 Концерт для села. **Париж** (1725) 16·45 Концерт.

Четвер 20. III. 1930.

Варшава (1411,7) 12·40 Шкільний концерт. **Краків** (312,8) 17·45 Концерт з Варшави. **Гельсінґфорс** (221) 18·40 Спів. **Ляйпціґ** (259) 16·30 Військовий концерт. **Льондон** (356,3) 18·15 Танкова музика. **Берлін** (418) 16·30 Концерт солістів. **Стокгольм** (436) 19·50 Російська музика. **Рим** (441) 17·30 Концерт. **Праґа** (487) 10.05 Популярна музика. **Брюссель** (509) 21·00 Концерт з Амстердаму. **Відень** (516,3) 20·00 Легка музика. **Мюнхен** (533) 17·30 Гра для молоді. **Будапешт** (550) 16·00 Мадярські пісні. **Ленінград** (1000) 17·30 Концерт творів Дебісе. **Харків** (1304) 19·00 Український концерт. **Париж** (1725) 13·30 Грамофонові плити.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр під упр. П. Карабіневича. 1575 10 ?

Устрики:
18/III Вір Ізраїлю.
19/III Базар.

Загіря:
20/III Шукаю мужа.
21/III Вір Ізраїлю
22/III Король життя.
23/III Король життя.

Загальні Збори Українського Т-ва Допомоги Еміґрантам з України у Львові, відбудуться в неділю дня 30-го березня 1930 р. в 10. годині передполудном в Т-ві „Бесіда", Львів, вул. Рутовського ч. 22. Колиб в означеному часі не явилося вимагане статутом число членів, то без огляду на скількість присутніх відбудуться ті самі Збори в годину пізніше з правом рішення й виборув. — Голова Управи **Ю. Магалевський**, секретар **В. Храпко**.

Співацьке Товариство Академічний Хор Бандурист у Львові, святкує з початком червня ц. р. двайцятьпять ліття свого існування. В програму цього свята ввійде: святочний концерт та комерс. Одною точкою програми є проектований виступ самих бувших старших членів „Бандуриста" — другою — спільна точка. Виділ просить усіх бувших членів „Бандуриста" якнайскорше зголошувати свою участь в ювилейнім святі, з поданням точних адрес щоб уможливити Виділові вислати їм ноти.

Зголошення слати на адресу: Акад. Хор „Бандурист", Львів, вул. Супінського ч. 21. — За Виділ: **Семків Андрій**, секретар, **Карпович Ярослав**, голова. 1637

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів пл. Марійська ч. 5 — З провінції просимо репарації присилати почтою — Старомодні жіночі годинники переробляємо на ручні. 1002 48—?

ПОЛОТНА чистольняні, білоруські, надаються на вишивки, висилає Союз Кооператив у Стрию. Зразки на домагання безплатно. 1555 3—5

ВСІЛЯКІ годинникарсько-ювілерські роботи виконує найстаранніше Домбровскі-Розважевскі Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. 1195 10

ФОРТЕПЯН, чорний, заграничний, з металевою плитою в найліпшому стані за 1.800 зол. продасть: Ганак, вул. Пілсудського ч. 21/1. 1631 2—5

КАМЕНИЦЮ ПРОДАМ 2-поверхову дохід 500 зол. місячно, будова першої кляси. Ціна 6.000 долярів. Оглядати: вул. Марціна ч. 24 б. 2—5

КАМЕНИЦЯ, великий город, вілдова брама — 4.000 долярів. — Ігнат. вул. Куркова ч. 24. 1633 2—2

ГОТЕЛЕВІ покої денено, місячно, віддасть готель „Savoy" вул. Собіського ч. 7, телефон 19. 16 6 1—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО
бувш. лікар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг **та лікарської косметики**
ординує від 8—10½, 14—18,
в неділі і свята від 10—11.
Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепаратові почекальні.
ЛЬВІВ, вул. Потоцького ч. 11. І. п.
826 Телефон 65—87.

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка
д-р Фелікс Ган
Львів, Листопада 30.
1206 Пересвітлення Рентґеном.

Дентист Яків Насс
Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.
Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й виймання зубів, без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. Урядовцям і студентам значна знижка. Тел. 65—73.

„Пригоди доброго вояка Швейка в світовій війні".
Це преславна книжка. Перлина гумору й сатири, новий „Дон Кіхот". — Велика книжка з 23 гумор. ілюстр. Ціна з почтою 4 зол. 60 сот. Ви ще не маєте цієї архигумористичної книжки? Наклад на вичерпанні! В-во „ЛУНА" Львів, Личаківська 23. 1601 4—5

2.800 зл. НОВІ ЗАГРАНИЧНІ ПІЯНІНА, чорні, найновішої конструкції, на догідні сплати поручає виключне заступництво „...", вул. Зіморовича, ч. 10.

Подяка.

Отсим складаю найщирішу подяку ВП. д-рові Осипові Бордзакові, лікареві з Рожнітова за солідну опіку й вилічення мене з тяжкої недуги.

о. Иосиф Логинський
Струтин нижній. 1638

Ч. М. 34.338/30.
В. II/2.

Оголошення.

Маґістрат корол. стол. міста Львова повідомляє інтересованих П. Т. платників комунальних даний, що Прибічна Рада Пана Урядового Комісаря ухвалою з дня 6. березня 1930 р. постановила з уваги на сучасну господарську депресію не побирати кар (відсоток) за проволоку від залеглостей, які наросли по день 31. грудня 1929 р. в комунальних даннах, нижче виказаних, а саме:

в 75 гр. податку від нерухомостей,
„ дороговій оплаті,
„ каналовій „
„ водопроводнім податку,
„ оплаті за чищення їздні, як також
„ податку від мешканевого люксусу

у випадку вирівнання тих залеглостей у речинці до дня 15. квітня 1930 р.

Рівночасно зауважується, що згадана ухвала не торкається державних податків ані також інших оплат і громадських податків, крім вище названих.

Маґістрат корол. стол. м. Львова.

У Львові, дня 11. березня 1930 р.

Урядовий Комісар
в. р. о. Президента м. Львова
Д-р Отто Надольскі в. р.
1635 1—1

Подяка.

Усім, що особисто віддали останню прислугу нашій найдорожчій жені й матері бл. п. Олені з Бородайкевичів Вітошинській та усім, що висказали або переслали нам слова розради й співчування з нашим горем, складаємо щиру подяку.

Зокрема сердечно дякуємо Впр. о. крилошанинові д-рові Горникевичеві за провід у похоронах і у відслуженні торжественної Служби Божої та зі щирого серця плинучі приятельські слова прощання при виносі домовини з церкви а відтак по відправі Панахиди, Впр. о. Білинкевичеві за співучасть у похоронних обрядах а п. А. Жуковій за сердечні слова на цвинтарі, якими попрощала Покійну в імени віденської української Громади і тов. „Союз Українок" у Відні. Дякуємо щиро також церковному Хорові і Братству та товариствам „Бесіда", „Союз Українок", „Січ", „Прихильники Освіти" і „Родина" у Відні, що причинилися до звеличання сумного похоронного обряду і в той спосіб вшанували память Покійної.

Вкінці складаємо щиру подяку п. секц. радникові д-рові Юліянові Романчукові і Його Дружині за те, що в часі хороби Покійної піддержували нас на дусі і в найстрашніших для нас хвилях не лишали нас самих та не дали попасти в одчай і розпуку.

Відень, у марті 1930. **Муж і діти.**
1639

Присилайте передплату!